

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

„Scriu pentru a găsi soluții la propriile îndoieli: poveștile și personajele mele au un filon autobiografic care mă ajută să îmi găsesc drumul în viață” spunea într-un interviu Milena Agus, care a fost deseori comparată cu scriitoarea Grazia Deledda, pentru stilul simplu și direct, dar și pentru subiectele legate de Sardinia.

Născută în 1959 la Genova, într-o familie sardă, MILENA AGUS se stabilește la Cagliari, unde în prezent predă limba și literatura italiană și istoria la un liceu tehnic. Deși până la 20 de ani scrie poezii, debutează cu o povestire, *La contessa di ricotta*, publicată de o mică editură din Sardinia. Primul roman, *Mentre dorme il pescecane* (2005, Nottetempo), este bine primit de critica italiană, fiind reeditat la puțin timp de la apariție. Adevăratul succes îl cunoaște cu cel de-al doilea roman, *Mal di pietre* (2006): povestea unei femei dintr-o Sardinie extrem de tradiționalistă, a mariajului ei și a unei iubiri extra-conjugale cu un bărbat întâlnit într-o stațiune, venit, la fel ca ea, să-și trateze o suferință fizică (*mal di pietre* – calculi renali). Însă amândoi caută să se vindece sufletește. Cartea a fost vândută în peste 80 000 de exemplare doar în Franța. Milena Agus este câștigătoarea a numeroase premii, printre care Premiul Baccante 2008, decernat cu ocazia Festivalului de proză feminină din Matera, și a premiului pentru proză italiană Casa Italiana Zerilli Marimò/Città di Roma, decernat la New York pentru *Mal di pietre*.

SCRIERI:

Mentre dorme il pescecane (2005), *Mal di pietre* (2006), *Perchè scrivere* (2007), *Ali di babbo* (2008).

Traducătoarea, ROXANA UTALE, este lector doctor la Catedra de limba și literatura italiană a Universității din București. A tradus din: Giacomo Leopardi, Roberto Pazzi, Alberto Castaldini, Julien Ries, Papa Ioan Paul al II-lea.

Milena Agus

Mal di pietre

Traducere din italiană de
ROXANA UTALE

HUMANITAS
BUCUREȘTI

„Dacă nu te voi întâlni niciodată,
fă măcar să simt lipsa ta“

Gândurile unui soldat din filmul
The Thin Red Line
(*La hotarul dintre viață și moarte*)

Bunica l-a cunoscut pe Veteran în toamna lui 1950. Venea de la Cagliari și pășea pentru prima dată pe continent. Urma să împlinească patruzeci de ani, încă nu avea copii, pentru că *su mali de is perdas*¹ o făceau să avorteze în primele luni. Atunci, îmbrăcată în pardesiul ei în formă de sac, cu pantofii înalți legați cu șireturi și în mână cu valiza soțului de pe vremea când se refugiase în sat, a fost trimisă să se trateze.

1. Pietre la rinichi (lb. sardă). În continuare, dacă nu este indicat altceva, toate cuvintele sau expresiile vor fi în limba sardă (*n.t.*).

Se măritase târziu, în iunie 1943, după ce americanii bombardaseră Cagliari. Iar pe vremea aceea să ai treizeci de ani și să nu fii la casa ta era ca și cum ai fi fost deja fată bătrână. Nu că ar fi fost urâtă sau că n-ar fi curtat-o nimeni, dimpotrivă. Doar că, la un moment dat, curtezanii răreau vizitele și până la urmă nu mai apăreau deloc și asta întotdeauna înainte de a-i fi cerut oficial mâna de la străbunicul meu. Stimată domnișoară, cauze de forță majoră mă împiedică și miercurea aceasta, precum și următoarea *de fai visita a fustetti*¹, lucru care mi-ar face mare plăcere, dar care din păcate îmi este imposibil. Atunci bunica aștepta a treia zi de miercuri, dar venea mereu o *pipiedda*² cu încă o scrisoare de amânare și pe urmă nimic.

Străbunicul meu și surorile o iubeau așa cum era, deja fată bătrână, în schimb străbunica deloc:

1. Să vă vizitez.

2. Copilă.

se purta mereu cu ea de parcă nu ar fi fost sânge din sângele ei și tot spunea că știe ea de ce.

Duminica, când se duceau fetele la slujbă sau să se plimbe la braț cu logodnicii pe strada mare, bunica își strângea într-un coc părul – des și negru mi-l amintesc de când eram copil, cum o fi fost oare pe-atunci! – și pleca la biserică să-i ceară socoteală Celui de Sus. De ce era așa de nedrept încât să n-o lase să cunoască dragostea, lucrul cel mai frumos, singurul pentru care merită să trăiești o viață în care te trezești la patru dimineața ca să faci treabă-n casă și pe urmă să te duci la câmp, ș-apoi la școala de brodat atât de plictisitoare, ș-apoi să iei apă de băut de la izvor, purtând carafa pe cap, ș-apoi, din zece-n zece nopți, să stai trează ca să faci pâine, ș-apoi să scoți apă din fântână, ș-apoi să fie nevoie să dai de mâncare la găini. Așa că, dacă Dumnezeu nu voia s-o lase să cunoască iubirea, mai bine să-i pună capăt zilelor cumva. Atunci când se mărturisea, preotul găsea că prin aceste gânduri comitea un păcat foarte mare și îi spunea că pe lume mai există atâtea alte lucruri, dar bunicii nici că-i păsa de ele.

Într-o zi, străbunica mea o așteptă în curte cu gârbaciul, o vână de bou, și începu s-o lovească până îi provocă răni chiar și la cap și febră mare. Se zvonise în sat cum că pretendenții plecau din cauza bunicii, care le scria poezii de dragoste

înflăcărate, făcând aluzii la lucruri murdare, și că fata ei nu se afunda de una singură în noroi, ci trăgea după ea întreaga familie. Îi tot dădea, și-i dădea și striga:

— Diavoliță! Diavoliță! – și blestema ziua când o trimisese în clasa întâi și-nvățase să scrie.

În mai 1943 a sosit în sat bunicul meu, care avea peste patruzeci de ani și era funcționar la Ocnele din Cagliari. Avusese o casă frumoasă pe strada Giuseppe Manno, chiar lângă Biserica Sfinții Gheorghe și Caterina, o casă din care se vedeau acoperișurile din cartierul Marina până la mare. Din această casă, din biserică, precum și din multe alte lucruri nu avea să mai rămână nimic după bombardamentele din 13 mai, sau mai degrabă nimic altceva decât o gaură și-o grămadă de moloz. Familia bunicii l-a găzduit pe acest domn de treabă, care nu fusese mobilizat pentru că era înaintat în vârstă, văduv de curând, refugiat doar cu o valiză luată cu împrumut și câte ceva scos de sub dărâmături. A venit să doarmă și să mănânce pe gratis. Până în iunie a cerut mâna bunicii și-a luat-o de nevastă. Toată luna de dinaintea căsătoriei ea a plâns aproape în fiecare zi. Cădea la picioarele străbunicului meu și-l ruga să zică nu, să mintă că era deja dată după unul plecat pe front. Altfel, dacă ei

chiar n-o mai voiau în casă, ea era dispusă la orice, să plece la Cagliari, să caute de lucru.

— *De Casteddu bèninti innò, filla mia, e tui bòlisi andai ingú! Non c'esti prus núdda in sa cittàdi.*¹

— *Màcca esti! – urla străbunica – Macca schetta! In sa cittadi a fai sa baldracca bòliri andai, chi scetti kussu pori fai, chi non sciri fai nudda cummenti si spettada, chi teniri sa conca prena de bentu, de kandu fiada pitíca!*²

Ce era să fi inventat un logodnic aflat pe front: în Alpi, în Libia, Albania, pe Egee sau îmbarcat în Marina Regală. Nu ar fi fost mare scofală, dar străbunicii mei nici nu voiau să audă. Atunci i-a spus ea că nu-l iubea și că nu ar fi putut niciodată să îi fie soție adevărată. Bunicul i-a zis să nu-și facă griji. Nici el n-o iubea. Și asta presupunând că amândoi știau despre ce e vorba. Cât despre ce voia să zică prin soție adevărată, bunicul înțelegea prea bine. Avea să continue să se ducă la bordelul din cartierul Marina, după cum făcuse dintotdeauna, încă de când era un copil, și nu căpătase niciodată vreo boală.

De întors la Cagliari nu s-au întors până în 1954. Așa că bunicul și bunica au dormit ca frate

1. De la Cagliari vin aici, fata mea, și tu vrei să te duci acolo! Nu mai e nimic în oraș!

2. E nebună... curat nebună! Vrea să se ducă să se facă curvă la oraș, că doar asta poate face, pentru că nu știe să facă nimic ca lumea, pentru că are numai gărgăuni în cap, de când era mică!